

## Utbildningsinspektion i Ådalskolan, Eneskolan och Tavestaskolan, förskoleklass, obligatorisk särskola och grundskola årskurs 1–9

### UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

### Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

#### Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

#### Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

#### Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

### Genomförandet av inspektionen i Ådalskolan, Eneskolan, Tavestaskolan

Skolverket sände den 16 december 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Ådalskolan, Eneskolan och Tavestaskolan har bestått av undervisningsrådet Marie Wiberg-Svensson och experten Jimmy Söderström. Besök i skolorna inleddes den 5 oktober och avslutades den 11 oktober 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

#### Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Ådalskolan, Eneskolan, Tavestaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Ådalskolan, Eneskolan och Tavestaskolan genomfördes formella intervjuer med rektorn, biträdande rektorer, elever, elevråd, lärare, elevvårdsteam samt föräldrar. Inspektörerna besökte förskoleklasser och lektioner i samliga årskurser. Under besöket fördes också spontana samtal med elever och personal.

### Beskrivning av skolan/rektorsområdet

| <b>Ådalskolan / Eneskolan F–9</b> | <b>Antal barn/elever</b> |
|-----------------------------------|--------------------------|
| Skolbarnsomsorg                   | 57                       |
| Förskoleklass                     | 19                       |
| Grundskola                        | 471                      |

| <b>Tavestaskolan F–6</b> | <b>Antal barn/elever</b> |
|--------------------------|--------------------------|
| Skolbarnsomsorg          | 136                      |
| Förskoleklass            | 51                       |
| Grundskola               | 192                      |
| Särskola                 | 3                        |

Inspektionen har omfattat förskoleklass och grundskola årskurs 1–9.

I rektors ansvarsområde ingår de tre enheterna Ådalskolan, Eneskolan och Tavestaskolan. De tre enheterna har samlingsnamnet Järna grundskola.

Utbildningen vid Ådal- Eneskolan, som byggdes 1959 och renoverades 2003, omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1–9.

Ådalsskolans profil är hälsa. Personalen arbetar i två arbetslag med åldershomogena grupper, uppdelade efter barnens/elevernas ålder, förskoleklass- årskurs 2 och årskurs 3–5.

Eneskolan satsar mycket på etik, moral och social kompetens (EQ) under samlingsnamnet livskunskap. Skolan har årskurs 6–9 och är indelad i tre spår med pedagogiska arbetslag som ansvarar för ca 120 elever var. Skolan har även särskilda undervisningsgrupper.

Tavestaskolans profil är hälsa, kultur och natur. Skolan har förskoleklass och grundskola årskurs 1–5 och man arbetar med åldershomogena grupper. I skolan finns en särskild undervisningsgrupp och en särskolegrupp. Skolan, som ligger ca tre kilometer från Ådal- Eneskolan, byggdes på 1960 talet men en omfattande ombyggnad gjordes 1999.

Skolan leds av en rektor som tillträdde tjänsten våren 2005. Rektorn och de två biträdande rektorerna utgör skolans ledningsgrupp.

## Bedömning

### 1. Kunskaper, utveckling och lärande

Inom detta område granskas dels skolans resultat av det pedagogiska arbetet, dels skolans resultat av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och att utveckla normer och värden enligt läroplanens mål.

Skolorna har redovisat följande resultat av de nationella ämnesproven i årskurs 5:

| <b>Andel som uppnått målen i nationella prov årskurs 5</b> | <b>Ådal</b> |             | <b>Tavesta</b> |             | <b>Södertälje kommun 2005</b> |
|------------------------------------------------------------|-------------|-------------|----------------|-------------|-------------------------------|
|                                                            | <b>2004</b> | <b>2005</b> | <b>2004</b>    | <b>2005</b> |                               |
| Matematik                                                  | 92,1        | 74,2        | 94,2           | 94,3        | 75,6                          |
| Svenska                                                    | 94,7        | 83,9        | 92,3           | 97,1        | 82,6                          |
| Engelska                                                   | 94,7        | 71          | 96,2           | 100         | 80,9                          |
| Samtliga tre ämnen                                         | 64,5        | 64,5        |                | 94,3        | 66,3                          |

Vid Ådalsskolan har resultaten försämrats från år 2004 till år 2005. Av pojkarna hade 57 procent uppnått målen i samtliga tre ämnen och 80 procent av flickorna. Tavestaskolans resultat har förbättrats under tidsperioden. Av pojkarna vid Tavestaskolan klarade 100 procent de nationella proven i alla tre ämnen. Av flickorna klarade tio procent inte målen i matematik och fem procent inte målen i engelska. Vid inspektionstillfället var inte resultaten analyserade utan det skall göras under hösten 2005.

Eneskolans resultat av de nationella proven i årskurs 9 har varit följande:

| <b>Andel som uppnått målen i nationella prov årskurs 9</b> | <b>2004</b> | <b>2005</b> | <b>Södertälje kommun 2005</b> |
|------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------------------------|
| Matematik                                                  |             | 76,8        | 70,7                          |
| Svenska delprov A (läsförmåga)                             | 76,8        | 72,5        | 74,3                          |
| Svenska delprov B (muntlig förmåga)                        | 91,3        | 93,9        | 88,2                          |
| Svenska delprov C (skriftlig förmåga)                      | 85,5        | 81,9        | 78,9                          |
| Engelska delprov A (läsförmåga)                            | 91,3        | 96,3        | 86,1                          |
| Engelska delprov B (receptiv förmåga)                      | 82,6        | 84,0        | 81,0                          |
| Engelska delprov C (skriftlig förmåga)                     | 91,3        | 88,9        | 83,4                          |
| Samtliga tre ämnen                                         |             | 69,5        | 63,1                          |

**Meritvärde årskurs 9 år 2004 och år 2005:**

| <b>Genomsnittligt meritvärde årskurs 9</b> | <b>2004</b> | <b>2005</b>    |
|--------------------------------------------|-------------|----------------|
| Eneskolan                                  | 189         | 182,1          |
| Södertälje kommun                          | 201,6       | 196,6          |
| Riket                                      | 206,9       | (klart dec-05) |

Enligt skolans analys beror det försämrade genomsnittliga meritvärdet och resultaten av de nationella proven från år 2004 till år 2005 på att klassernas stabilitet rubbats p.g.a. in- och utflyttningar, elever som kommer från skolor med annan kursplan och studieupplägg samt ett antal lärarbyten. Det genomsnittliga meritvärdet årskurs 9 år 2005 var 187,4 för pojkar och 175,9 för flickor. Enligt skolans analys av resultatet beror skillnaden främst på att ett antal flickor hade stor fränvaro och inte var motiverade för skolarbetet. Resultaten från övriga ämnen i årskurs 9 gick inte att få från skolan. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra sina rutiner för hur man följer upp och analyserar elevernas kunskapsutveckling.

Lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns, men är otydliga beträffande skillnaden mellan kunskapsmål och betygskriterier. Elevernas kännedom om kunskapsmålen varierar. De yngre eleverna har svårt att veta vad som förväntas av dem i de olika ämnena och är även osäkra på utifrån vilket underlag deras kunskapsutveckling bedöms. Arbetslagen har för årskurs 7–9 utarbetat arbetsplaner för olika delmoment i ett antal ämnen vilket blir konkret för eleverna, och som kan vara en bidragande orsak till att de äldre eleverna har god kännedom om kunskapsmålen och betygskriterierna. Under lektionsbesök och i samtal med elever och personal uttrycker eleverna lust att lära och visar att man har förmåga att arbeta självständigt och i grupp. Mot bakgrund av detta bedömer inspektörerna att de yngre elevernas kännedom och förståelse för utbildningens mål bör öka.

Demokrati är ett av kommunens prioriterade områden. Kvalitetsredovisningarna för år 2004 visar att elevers och föräldrars möjlighet till inflytande över innehåll och arbetssätt får värdet "mindre god måluppfyllelse". Exempel på vad skolorna har infört för att öka föräldra- och elevinflytande är s.k. lagråd, ett föräldraforum, som består av föräldrar från varje klass, elevrepresentanter, lärare och rektor.

Eleverna känner till demokratins principer och likaså reglerna för klassråd och elevråd. Elevråden vid skolorna har fasta mötestider en gång per månad. I Eneskolan är klassråden schemalagda men inte på de andra skolorna. Elevrådets arbete i Ådalskolan har bl.a. resulterat i nät till fotbollsmålen och annan utrustning som införskaffats till skolgården. Däremot har inspektionen visat att eleverna har små möjligheter att delta i planering och utvärdering av undervisningen och att det på intet sätt ökar med stigande ålder utan snarare är beroende av undervisande lärare. Inspektörerna bedömer mot bakgrund av detta att eleverna har förmåga att arbeta i demokratiska arbetsformer, men att elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll bör öka.

Eneskolan har en jämställdhetsgrupp som består av elever i årskurs 8 och 9 och som leds av skolans kurator. Gruppen har utifrån jämställdhetsaspekten bl.a. anordnat utställningar och teaterpjäser. Utifrån olika attityder och värderingar elever har om livsstilar och kläder ordnade gruppen att alla elever under en skoldag skulle bära skolkädsel. Det resulterade i att 92 procent av eleverna under en skoldag provade på att ha likadana kläder och enligt eleverna ändrades attityderna till det bättre efter den här dagen. Personalen påpekar att eleverna accepterar olikheter, d.v.s. att man får vara olika. Enligt elever och personal är det ämnet livskunskap som bidrar till det goda klimatet och förhållningssättet mellan elever och mellan elever och personal på skolorna. Skolorna arbetar utifrån värdegrunden med ledord som "trygghet-ansvar-respekt", vilka eleverna har god kännedom om. Eleverna uppger att man är trygg i sina skolor. Skadegörelse och klotter vid skolorna är minimal men enligt elever inträffar viss skadegörelse under helger, men inte av skolans egna elever.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolans arbete med kunskaper, utveckling och lärande är av bra kvalitet. Skolan bör dock förbättra sina rutiner för hur man följer upp och analyserar elevernas kunskapsutveckling. Vidare bör de yngre elevernas kännedom och förståelse för utbildningens mål öka. Elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll bör också öka.

## 2. Arbetsmiljö och delaktighet

Inom detta område granskas hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I föregående avsnitt beskrivs att eleverna deltar i klassråd som hålls regelbundet från och med årskurs 2. I Eneskolan är dessa schemalagda men inte i de övriga skolorna. Personalen anser att barnen/eleverna i de yngre klasserna är för unga för klassrådsmodellen och istället arbetar man under samlingarna med att lära sig att lyssna och ta hänsyn till varandra. Elevråden vid skolorna uppger att man får vara med att besluta om den fysiska arbetsmiljön. Exempel på aktuella frå-

gor vid inspektionstillfället är att man dels vill ha brickor i matsalen, dels åtgärder för att man skall minska bullret i matsalen. Man arbetar även för att bandyplanen skall bli säker och för ny utrustning till skolgården. Däremot varierar möjligheten att utöva inflytande över utbildningens utformning och innehåll mellan årskurser, klasser och lärare, vilket också beskrivs och bedöms i första avsnittet. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör definiera vad man anser att elevinflytande och demokrati är och hur det skall omsättas praktiskt i verksamheten.

Skolans handlingsplan mot mobbning delas ut på föräldramöten alternativt skickas hem. I handlingsplanen finns inte beskrivet vilka åtgärder som vidtas om vuxen kränker elev. I skolans förebyggande arbete mot mobbning och kränkningar finns friendsombud, två elever från varje klass. Deras uppgift är att uppmärksamma om någon kamrat verkar utstött, ensam eller att man på annat sätt kan misstänka att mobbning sker. En gång per månad träffar friendsombuden kurator, skolsköterska och en lärare för att diskutera vad som händer i klasserna. Friendsombuden får varje år en utbildningsdag i skolans regi. Inspektörerna kan konstatera att friendsverksamheten upplevs som mycket bra av både elever och personal på skolan. Fadderverksamhet, där en äldre elev tar ansvar för en yngre, finns även på skolorna och håller på att utvecklas ytterligare. Ytterligare åtgärder för att förebygga mobbning är "kompismassage" som man utövar i förskoleklassen och årskurs 1–5. Det bakomliggande syftet är att "den man masserar slår man inte". Det är frivilligt att delta och elever och föräldrar är mycket positiva till det. Inspektörerna bedömer att skolans förebyggande arbete mot mobbning och kränkningar är bra, men att skolans handlingsplan mot kränkningar bör revideras till att även omfatta alla former av kränkningar.

Skolornas värdegrund, trygghet, respekt och ärlighet, finns tydligt anslaget på olika håll i skolan. Utifrån elevens ålder arbetar man med värdegrunden på olika sätt främst med ämnet livskunskap, ett av skolans val, för årskurs 6-8. Syftet med livskunskapen är bl.a. att stärka elevens självförtroende och självkännet och att diskutera attityder och värderingar. Som tidigare nämnts har elever i årskurs 8 och 9 bildat en jämställdhetsgrupp. Den startades ursprungligen av några flickor för att de kände sig utsatta av pojkars kommentarer om utseende och klädsel. Resultatet blev att 92 procent av eleverna bar "skoluniform" under en skoldag, för att alla elever skulle känna sig lika och inte bli bedömda utifrån märket på kläderna. Eleverna i Eneskolan är nöjda med dagen, dels för att den uppmärksamhet det väckt, dels för att det har blivit en klar förbättring. Eleverna känner väl till skolans regler och vilka åtgärder som vidtas om man bryter mot dessa. Skolorna är nästan helt fria från klotter, det är rent, och eleverna får ta ansvar för viss städning och se till att det ser trevligt ut. Skolan har infört "saneringstid" så att elever som framförallt har rökt, snusat eller klottrat får vara kvar och städa under uppsikt av personal. Under skolverkets besök på Eneskolan, mötte emellertid inspektörerna i samband med lektionsbesök sådana exempel som inte kan anses efterleva intentionerna i styrdokumentet vad gäller respekt för varandras värde eller för grundläggande demokratiska värden. Besöken innehöll både exempel på lektioner där det fungerade tillfredsställande, men också lektioner där elever störde övriga klassen utan att det renderade i någon åtgärd eller tillsägelse från ansvarig lärare. Det allmänna intrycket som inspektörerna fick var att det var oroligt inte bara på vissa lektioner utan även i

korridorerna. Både skolledning och lärare ansåg att en starkt bidragande orsak var att flera lärare var sjuka och att vikarierna inte lyckats upprätthålla den ordning i klassrummen som är nödvändig för att en meningsfull undervisning skall kunna bedrivas. Enligt eleverna är det mycket prat och oro under lektionerna oavsett vikarie eller inte. Flertalet elever som inspektörerna talade med tycker att det är en jobbig arbetsmiljö men att man vänjer sig. Mot bakgrund av detta bedömer inspektörerna att skolan bör vidta ytterligare åtgärder för att efterleva de egna reglerna och därmed åstadkomma en social gemenskap och arbetsmiljö som ger trygghet och vilja och lust att lära, något som också uttrycks i läroplanen.

Skolans föräldrasamverkan sker via föräldramöten, lagråd och skolråd. Under föräldraintervjuerna framkom att det är ottydligt hur de olika råden skall fungera och vilka ansvarsområden man har. Representanter finns men man har inte kommit igång riktigt än.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Järna grundskolas arbete med arbetsmiljö och delaktighet huvudsakligen är av godtagbar kvalitet. Skolan bör dock definiera vad man anser att elevinflytande och demokrati är och hur det skall omsättas praktiskt i verksamheten. Vidare bör skolans handlingsplan mot kränkningar revideras till att även omfatta alla former av kränkningar. Dessutom bör skolan vidta ytterligare åtgärder för att efterleva skolans regler och därmed åstadkomma en social gemenskap och arbetsmiljö som ger trygghet och vilja och lust att lära.

### 3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Inom detta område granskas hur skolan arbetar för att nå läroplanens och kursplanernas mål samt hur man anpassar arbetet till elevernas olika behov.

Skolorna arbetsplaner utgår i första hand ifrån de av kommunen prioriterade målen som är språkutveckling, natur och teknik, hälsa och demokrati. Arbetsplanen för 2005 har en tydlig koppling till den kvalitetsredovisning som gjorts av verksamheten för 2004. I intervjuer med lärare framkommer att man har fått information om innehållet i kvalitetsredovisningen, men inte aktivt deltagit i analysen av resultat eller i arbetet med att föreslå förändringsåtgärder.

Skolorna har arbetat fram egna lokala konkretiseringar av de nationella kursplanerna där de mer detaljerat redogjort för vilka mål eleverna skall uppnå i olika ämnen i årskurs 1–9. En revidering av de lokala kursplanerna görs varje år. På Eneskolan får eleverna i årskurs 7–9 ofta en arbetsplan för varje arbetsområde i de olika ämnena. Arbetsplanerna som är av skiftande omfattning och kvalitet, innehåller bland annat en beskrivning av arbetsområdet, syftet, olika betygskriterier och krav på vad eleven skall kunna. I något fall fanns även en koppling till strävansmålen. I matematik fick eleverna i årskurs 9 en enkät som gav tillfälle till att reflektera över undervisningen, dess utformning och den egna insatsen. Eleverna gavs också möjlighet att ge förslag på förändringar.

De vanligaste metoderna lärarna använder sig av för att bedöma elevernas kunskapsutveckling är genom inlämningsuppgifter, tester, diagnoser och prov både muntliga och skriftliga. Eleverna tycker att man i de flesta ämnen får rättvisa betyg men att det förekommer att lärare inte sätter t.ex. MVG i årskurs 8 fast

man uppfyller kriterierna. Lärarna motiverar det med att "spara" det högsta betyget till årskurs 9. Inspektörerna vill i detta sammanhang poängtera att bedömning och betygssättning ska ske med kursplanernas mål och betygskriterierna som utgångspunkt. Med detta som bakgrund bedömer inspektörerna att Eneskolan bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning.

På Tavestaskolan sker en del av dokumentationen genom att eleverna har en så kallad "portfolio" där elever och lärare i samråd med varandra väljer att spara de dokument och övriga arbeten som anses vara av vikt för den samlade bedömningen av elevens kunskapsutveckling från förskoleklass till årskurs 5.

Skoldagboken som används i Tavestaskolan och Ådalskolan upplever eleverna som mycket positiv och som en hjälp i planeringen för att uppnå kunskapsmålen i de olika ämnena. Föräldrarna får via skoldagboken information varje vecka om skolarbetet, och eleven utvärderar skriftligt sin vecka.

Tavestaskolans grundsärskoleklass består av en liten grupp på fem elever där man bedriver undervisning som är individuellt anpassad. Enligt inspektörernas mening saknar dock utbildningen i grundsärskolan en tydlig koppling till såväl de nationella kursplanerna som den nationella timplanen för den aktuella skolformen. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utvärdera huruvida grundsärskolans arbetssätt och innehåll anpassas efter de nationella kursplanernas och timplanernas intentioner och krav.

Som tidigare nämnts framkommer det i samtal med elever i de lägre årskurserna att de har liten eller ingen kännedom om målen i kursplanerna och vad man skall förväntas uppnå i de olika ämnena. De äldre eleverna har en något bättre kännedom om mål och betygskriterier som finns beskrivna i de lokala kursplanerna. På föräldramöten och under utvecklingssamtalen med elever och föräldrar utgår lärarna från de lokala kursplanerna. I intervju med föräldrar framkom önskemål om att man önskade få en tryckt version av de lokala kursplanerna. Inspektörerna bedömer att skolan i ökad utsträckning bör delge föräldrarna utbildningens mål.

De elever som inte når målen av olika anledningar upptäcks av lärarna och åtgärdsprogram upprättas för de elever som bedöms ha behov av särskilda stödåtgärder. I skolornas arbete med barn i behov av särskilt stöd finns en tydlig handlingsplan om specialundervisning, pedagogiskt bemötande, hjälpmedel och föräldrasamarbete. Personalen anser dock att det tar för lång tid från att stöd upptäcks till en eventuell utredning görs. I intervjuer med lärare framkommer att alla elever inte alltid får det stöd i andra ämnen, förutom svenska, matematik och engelska, som man kan behöva. Skolledningen uppger att antalet elever i behov av stöd har ökat vid skolan det senaste året vilket påverkat skolans tillgång till resurser. Studiegården används för undervisning av elever i behov av stöd. Verksamheten varierar på skolorna i både form och innehåll. På Eneskolan har man två "avdelningar" som man benämner för studiegården där man i den ena ger stöd i svenska, matematik och engelska. I den andra studiegården har några elever större delen av undervisningen förlagd här men har i regel de praktiskt estetiska ämnena med sin basklass. På Eneskolan har man dessutom en fast särskild undervisningsgrupp med en handfull elever där två vuxna, bestående av en utbildad lärare och en behandlingsassistent, ansvarar för under-

visningen. Gruppen är placerad i "Gruvans" lokaler som ligger utanför skolan för att ge eleverna möjlighet att bryta gamla mönster och hitta en ny roll i ett nytt sammanhang. Varje elev har en individuell utvecklingsplan och åtgärdsprogram. Verksamheten i "Gruvan" inleds varje dag med gemensam frukost där gruppens elever och personal träffas för att sedan fortsätta med omvärldskunskap, där man läser dagstidningar som till exempel Metro och Stockholms City. Eleverna gör sedan en skriftlig planering av den återstående skoldagen. Inspektörerna bedömer att samtliga tre skolenheter har bra rutiner för att identifiera elever som är i behov av särskilt stöd. Likväl bedömer inspektörerna att skolan bör säkerställa att särskilt stöd vid behov ges i andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

I Ådalskolan arbetar man för det mesta med åldershomogena basgrupper, men även ibland över klass- och åldersgränserna under temadagar och vid utflykter m.m. Ådalskolans profil som är hälsa, visar sig i den dagliga verksamheten i form av längre rast på förmiddagen och att alla elever klassvis promenerar före lunchen. Andra årligt återkommande aktiviteter är till exempel "skoljoggen", "höstlunken", idrottsdag med Tavestaskolan och Järna Friskola.

På Tavestaskolan har man som tidigare nämnts valt profilen hälsa, natur och kultur. Skolan vill ge idrott och rörelse stort utrymme och man använder rörelse för att öka barnens koncentration och uthållighet. För att stödja utvecklingen hos elever med särskilda behov använder man sig psykomotorik som i först hand tränar elevens grovmotorik. På Tavestaskolan låter man kreativitet och konstnärliga uttryck vara en del av elevernas undervisning och lärande. Skolans inriktning mot kultur präglar den inre miljön genom utsmyckningar av bland annat väggar med elevernas alster. I Tavestaskolan schemaläggs ämnen parallellt i de olika årskurserna för att lärarna skall kunna ta tillvara varandras kompetens och behörighet i ämnet. Exempelvis undervisar läraren i engelska samtliga klasser i ämnet. I matematik delas klasserna under vissa lektioner för att kunna anpassa undervisningen utifrån elevens behov av handledning och stöd. I en klass forskar eleverna om olika kroppsdelar, detta sammanställs sedan i en gemensam pärm för klassen.

I förskoleklassen är leken ett viktigt verktyg, språk och matematiska begrepp tränas, vilket man har två halvdagar per vecka. Barnens skapande får ett stort utrymme i den dagliga verksamheten. I en av de förskoleklasser som inspektörerna besökte arbetar man med kroppens olika delar. Under samlingen pratar läraren om handen och utifrån det får barnen göra handgymnastik för att träna finmotoriken och koordinationen. Förskoleklassen har två halvdagar i veckan då man har språklek och mattelek.

Sammantaget och mot bakgrund av ovanstående bedömer inspektörerna att arbetssätten är varierande och stimulerar till lärande.

Föräldrar uppger att samverkan med skolan är bra och att man har kontinuerliga utvecklingssamtal med föräldrar och elever där alla ges möjlighet att förbereda sig inför dessa med hjälp av olika frågeformulär och samtal. För varje elev upprättas individuella utvecklingsplaner som är kopplade till de mål som anges i kursplaner och läroplan. Föräldrarna får även en mycket bra skriftlig information om skolan och dess intentioner.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att Järna grundskolas pedagogiska verksamhet är av god kvalitet. Eneskolan bör dock vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning. Dessutom bör Järna grundskola utvärdera huruvida grundsärskolans arbetssätt och innehåll anpassas efter de nationella kursplanernas och timplanernas intentioner och krav. Skolan bör också i ökad utsträckning delge föräldrarna utbildningens mål. Vidare bör Järna grundskola säkerställa att särskilt stöd vid behov ges i andra ämnen än svenska, matematik och engelska.

#### **4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete**

Inom detta område granskas om skolan har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att förbättra kvaliteten i utbildningen.

Skolledningen vid Järna grundskola består av rektorn och två vikarierande biträdande rektorer. Vid inspektionstillfället pågick rekrytering av två biträdande rektorer. Rektorn tillträdde sin tjänst under våren 2005. Hon har sedan tidigare lång erfarenhet inom både särskola och förvaltning. Rektorn uppfattar samarbetet med utbildningskontoret som bra och känner att hon har stöd i sitt uppdrag. Rektorn har det övergripande ansvaret för de tre skolenheterna. De biträdande rektorerna har ansvar för och är placerade vid Ådalskolan respektive Tavestaskolan. Målet inför läsåret 2005/06 är att eleverna skall uppleva skolgången som en pedagogisk helhet, d.v.s. från förskoleklass till och med årskurs 9 och att det vid skolorna skall finnas en gemensam pedagogisk ledning.

Rektorn styr verksamheten genom konferenser, en gång per vecka, med ledningsgruppen som förutom rektorn består av två t.f. biträdande rektorer och en lärare. Genom att rektorn har ansvaret för tre verksamheter och har sin placering på Eneskolan, önskar lärarna vid Ådalskolan och Tavestaskolan att hon skulle kunna ha möjlighet att vara vid skolorna mer tid än vad som sker idag. Rektorn har delegerat en del funktioner till de biträdande rektorerna som personalansvar och pedagogisk ledning vid Ådal- och Tavestaskolan. På samtliga enheter framkommer dock önskemål från lärarna om en tydligare pedagogisk ledning. Ansvarsfördelningen mellan rektorn och biträdande rektorer bör därför enligt inspektörernas bedömning tydliggöras.

Enligt grundskoleförordningen skall rektorn ingå som ledamot i skolans elevvårdskonferens, ett åliggande som för övrigt inte kan delegeras till någon annan. Rektorn uppgav att hon har överlåtit uppgiften till de biträdande rektorerna och endast deltar vid enstaka tillfällen. Inspektörerna bedömer att detta inte uppfyller författningarnas krav och måste åtgärdas.

Inspektionen har visat att det för berörda elever saknas beslut om placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång. Enligt inspektörernas bedömning står detta i strid med författningarnas krav och måste åtgärdas.

I skolans arbetsplan och kvalitetsredovisning redovisas kommunens prioriterade områden med mål, resultat, analys och åtgärder för utveckling inom varje område, men de kommunala målområdena täcker inte hela det nationella uppdraget. Skolan genomför egna utvärderingar och enkäter, men resultaten av dessa presenteras inte i kvalitetsredovisningen, varför viktig information om

skolans resultat inte framkommer och att delaktigheten från lärare och elever också har varit begränsad.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att styrning, ledning och kvalitetsarbete vid skolorna är av godtagbar kvalitet. Ansvarsfördelningen mellan rektorn och biträdande rektorer bör emellertid tydliggöras. Inspektörerna bedömer dessutom att rektorn inte följer de krav som författningarna ställer avseende delaktighet i elevvårdskonferenser och att fatta beslut om elevers placering i särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång, något som måste åtgärdas.

## 5. Tillgång till utbildning och omsorg

Inom detta område granskas om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. På Järna grundskola saknas beslut om elevens val. Intervjuade elever uppger att de inte har elevens val utan man har skolans val som dels är livskunskap och dels en fördjupning i de praktiskt estetiska ämnena.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att eleverna huvudsakligen har tillgång till utbildning i enlighet med gällande bestämmelser. Skolan bör dock utvärdera huruvida elevens val bedrivs i enlighet med författningarnas krav.

## 6. Resurser

Inom detta område granskas skollagens krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Enligt skollagen är kommuner skyldiga att för undervisningen använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Enligt Skolverkets officiella statistik från hösten 2004 är lärartätheten vid Tavestaskolan 7,3 per 100 elever och av dessa har 6,4 pedagogisk utbildning. Vid Ene/Ådalskolan var motsvarande siffror 7,4 lärare per 100 elever, varav 5,4 med pedagogisk utbildning. Rektorn uppger att de lärare som läsåret 2005/06 arbetar på skolan har en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver och en kompetensutvecklingsplan för lärarna finns. Skolorna har tillgång till speciallärare och specialpedagoger men på grund av ökat stödbehov räcker dessa resurser inte till.

Inspektionen har visat att tillgång till läromedel, skolbibliotek, datorer och annat som behövs för en tidsenlig utbildning är god men möjligheten för eleven att få tillgång till datorn som pedagogiskt hjälpmedel bör förbättras.

Skolorna ligger i nära anslutning till naturen och elevernas utemiljö är mycket stimulerande och inbjuder till fysiska aktiviteter.

Skolans lokaler är ändamålsenliga och utnyttjas på ett effektivt sätt.

**Sammanfattningsvis** bedömer inspektörerna att skolan har resurser för att bedriva en verksamhet enligt intentionerna i författningarna. Dock bör elever-

nas i ökad utsträckning ges möjlighet att använda datorn som pedagogiskt verktyg.

### **Sammanfattande bedömning**

Inspektörerna bedömer att verksamheterna vid Ådalskolan, Eneskolan och Tavestaskolan övergripande är av god kvalitet. Skolornas har många kvaliteter med undervisningen i väl fungerande större och mindre grupper. Arbetet med värdegrunden är bra och eleverna trivs och är trygga i sin skola. Eleverna erbjuds tillgång till natur och dagliga uteaktiviteter.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden.

#### **Kunskaper, utveckling och lärande**

- Skolan bör förbättra sina rutiner för att följa upp och analysera elevernas kunskapsutveckling.
- De yngre elevernas kännedom och förståelse för utbildningens mål bör öka.
- Elevernas inflytande över undervisningens utformning och innehåll bör öka.

#### **Arbetsmiljö och delaktighet**

- Skolan bör definiera vad man anser att elevinflytande och demokrati är och hur det skall omsättas praktiskt i verksamheten.
- Skolans handlingsplan mot kränkningar bör revideras till att omfatta alla former av kränkningar.
- Skolan bör vidta ytterligare åtgärder för att efterleva skolan regler och därmed åstadkomma en social gemenskap och arbetsmiljö som ger trygghet och vilja och lust att lära.

#### **Pedagogisk verksamhet och undervisning**

- Eneskolan bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa en likvärdig och rättvis betygssättning.
- Järna grundskola bör utvärdera huruvida grundsärskolans arbetssätt och innehåll anpassas efter de nationella kursplanernas och timplanernas intentioner och krav.
- Skolan bör i ökad utsträckning delge föräldrarna utbildningens mål.
- Järna grundskola bör säkerställa att särskilt stöd vid behov ges i andra ämnen än svenska, matematik och engelska

#### **Styrning, ledning och kvalitetsarbete**

- Ansvarsfördelningen mellan rektorn och biträdande rektorer bör tydliggöras.

#### **Tillgång till utbildning och omsorg**

- Skolan bör utvärdera huruvida elevens val bedrivs i enlighet med författningarnas krav.

**Resurser**

- Elevernas bör i ökad utsträckning ges möjlighet att använda datorn som pedagogiskt verktyg.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

**Styrning, ledning och kvalitetsarbete**

- Rektorn deltar inte i tillräcklig utsträckning som ledamot i elevvårdskonferenser (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut om elevs placering i särskild undervisningsgrupp och beslut om anpassad studiegång saknas (5 kap. 5 och 10 §§ grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2005-12-01

Stockholm

Marie Wiberg-Svensson

Jimmy Söderström